

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ДО УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ

В.П. Андрущенко
ректор НПУ імені М.П. Драгоманова
академік НАПН України
член-кореспондент НАН України
доктор філософських наук, професор
заслужений діяч науки і техніки України
(м. Київ)

Шановні друзі, щиро вітаю вас зі знаковою подією в освітянсько-науковому просторі — щорічною Міжнародною науковою онлайн-конференцією «ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ»!

Вже вкотре підкреслю, що за час свого буття «Юридичні читання» утвердилися як унікальні наукові, освітні, методологічні, організаційні і виховні заходи в яких з кожним роком бере активну участь все більше як досвідчених, провідних юристів - вчених і практиків, політиків і політологів, істориків і філософів, педагогів, кращих представників професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти України та зарубіжжя, так і тих хто зробив чи робить лише свої перші кроки на ниві освіти і науки — аспірантів і студентів.

Цьогорічні «П'ЯТНАДЦЯТІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ. Правове забезпечення розвитку освіти і науки в контексті євроінтеграції України (До 185-річчя НПУ імені М.П. Драгоманова)» присвячені вкрай актуальній і важливій темі, яка пов'язана з буттям і участю сучасної української держави, яка обрала європейський курс свого розвитку у світових суспільно-політичних процесах. А саме стан науки і освіти постає як умова і засіб входження України у когорту розвинених держав світу. І від якісного правового забезпечення науки і освіти уже сьогодні багато в чому залежить місце країни і народу в міжнародному співтоваристві. Ще більш вагомо ця залежність виявиться в майбутньому. Уже в найближчому майбутньому, світ постане перед проблемою нового стратифікаційного поділу. Першість і авторитет у ньому будуть мати інтелектуально потужні країни і народи. Інші мають змиритись зі статусом людського і природо-ресурсного приладку, тобто поставником дешевої сировини і дешевої робочої сили.

Відтак, необхідно визнати, що правове забезпечення розвитку науки і освіти мають бути найголовнішими пріоритетами державної політики. На жаль, належного розуміння і підтримки як з боку владних структур, так і з боку громадянського суспільства цей висновок не має.

Однак зазначу, що з цією метою в Україні вже розпочалась і триває реформа освіти, яка вже дала певні позитивні результати: формування нормативно-правового поля освіти; перехід до ступеневої підготовки фахівців за новими напрямками; впровадження ефективної системи контролю якості навчального процесу шляхом ліцензування, атестації та акредитації; узгодження своїх освітніх пріоритетів в європейському просторі; визнання нашої освіти якісно рівноцінною й такою, яка відповідає вимогам світового співтовариства.

Проте, разом з позитивами є й низка суперечностей, подолання яких можливе шляхом модернізації освіти шляхом її правового забезпечення у відповідності з вимогами XXI століття, нашими національними інтересами, перспективами українського державотворення. Подолати весь комплекс старих суперечностей нам, на жаль, ще не вдалося. Адже, реформа освіти (так само і науки) — це розгалужена, довготривала й

копітка робота, позитивні зрушення в якій межують як зі старими недоліками, так і з новими помилками, обумовленими поспішністю ретивих реформаторів, некомпетентних окремих керівників чи економічними негараздами. Отже, потрібно думати й виправляти, не поверненням до «старих кумирів», а переконливо і натхненно «вливаючи нове вино у нові міхи», залучаючи учнів і студентів до нових ідеалів.

Правове забезпечення розвитку освіти і науки — одне з найбільш актуальних завдань функціонування, розвитку та реформування цих галузей в трансформаційний період. І це зрозуміло. Який закон — така й практика. Добрі закони спонукають до легітимної практики. Відсутність останніх або їх недостатність -- відверто підштовхують людей до неправових, а нерідко і злочинних дій та вчинків. Шкідливість останнього очевидна. Особливо в освітянській та науковій сферах, де навіть найменша похибка, може обернутись великим соціальним злом.

У якості ідеологічної домінанти державотворення сьогодні постає українська національна ідея. Провідною, у повній мірі, вона має утвердитися і в системі освіти та науки. Саме тому, правове забезпечення розвитку освіти та науки має розгортатись на безпосередньому підґрунті української національної ідеї, зінтегрованої з загальноцивілізаційними духовними орієнтаціями, фундаментальними цінностями. Нинішній закон має спрямовувати освіту і науку в широкому миротворчому розумінні перспективи розвитку цивілізації. Всім своїм змістом освіта має утверджувати просту й зрозумілу істину: без миру на землі людство не має майбутнього; війна — це смерть цивілізації. У цьому сенсі миротворчо-спрямовуюча норма ідеології освітянського закону поєднується з його загальною орієнтацією на виховання засобами освіти фундаментальних цінностей — добра і краси, істини й справедливості, співчуття і милосердя, тобто, зі звеличенням людяності та людини і, водночас, на забезпечення її виживання в контексті розв'язання глобальних проблем сучасної цивілізації — екологічної, енергетичної, продовольчої, демографічної, інформаційної тощо.

Характерно, що наше виживання в світі глобальних проблем і суперечностей може бути здійсненим лише при умові, якщо ми збережемо свою національну і культурну ідентичність. А запорукою цього виживання і збереження повинен бути саме закон, державотворча, націозахисна і відтворююча функція якого має розглядатись як альфа і омега сучасного освітянського законотворення. Українські мова і культура, література і мистецтво, історія й інші предмети націо- і державотворення мають бути передбачені законодавчим чином як пріоритетні в національній системі освіти та науки такою мірою, яка б не припускала різночитання, політичного лукавства.

Знаковості нинішній онлайн-конференції надає ще й той факт, що вона організована до 185 – річчя Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова — провідного педагогічного університету України. А "Юридичні читання" були започатковані й успішно відбуваються на базі одного з провідних підрозділів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова — факультеті політології та права, який створюючи та визначаючи правові основи українського освітнього простору, утверджуючи у суспільстві ідеали справедливості, духовності, гуманності, свободи і рівності як виразників у своїй єдності та цілісності Духу права і Букви закону сприяє поверненню України до Європейської родини.

Наголошу, що на цьому шляху вже є видимий здобуток і Університету загалом, а саме — висока якість освітніх послуг, яка забезпечується злагодженою співпрацею викладачів і студентів, академічним авторитетом професора й високою довірою студентства. Дійсний університет розпочинається з науки. Звісно, висока якість освіти забезпечується, насамперед, рівнем наукових досліджень, які ведуться в Університеті. Водночас наука розпочинається з освіти, зі студентської лави, з першого курсу. А світовий досвід засвідчує просту істину — там, де Учитель в широкому розумінні цього слова за своїм статусом, заробітною платнею і соціальним забезпеченням піднесений до найбільш поважних і відповідальних посадових осіб держави, там створюється, постійно

відтворюється висока моральність, повага до людей, держави і закону. Там домінують професійно-відповідальна атмосфера, порядність і соціальний комфорт. Там здійснюються реформи, зростає добробут, зміцнюється безпека і зростає міжнародний престиж. Там людина — і це, головне, — почуває себе людиною, а свої вистраждані віру, надію і любов щедро віддає дітям.

Зважаючи на те, що нинішня онлайн-конференція відбувається у непростих умовах (збільшення кількості хворих на COVID-19, погіршення епідеміологічної ситуації), найперше і найголовніше для кожного з Вас бажаю міцного здоров'я. Зичу всім успіхів, натхнення, творчої наснаги в професійній діяльності. Сподіваюсь, що науково-практичні та теоретико-методологічні доробки онлайн-конференції будуть посильним внеском у створення фундаменту для належного правового забезпечення розвитку освіти і науки в контексті євроінтеграції та створення нового суспільства в Україні, основу якого складатимуть демократія і права людини, толерантність і солідарність, верховенство права і справедливість.

В.Г. Пилипчук
директор НДІ інформатики і права НАПрН
України, доктор юридичних наук, професор
член-кореспондент НАПрН України
заслужений діяч науки і техніки України
(м. Київ)

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗБУДОВИ АДМІНІСТРАТИВНО - ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ ТА ЙОГО РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вирішення питань сталого розвитку суспільства і держави видається неможливим без врахування відповідних історичних та етнонаціональних особливостей і традицій. Зазначене повною мірою відноситься й до питань адміністративно-територіального устрою.

З погляду історії адміністративно-територіальний устрій на українських землях протягом останніх століть визначався залежно від входження цих земель тих чи інших державних утворень (Російської імперії, Австро-угорської імперії, Речі Посполитої тощо). Водночас, протягом ХХ століття відбувалися такі основні трансформації адміністративно-територіального устрою на українських землях:

– до 1917 року до складу Російської імперії на теренах України входили 9 губерній: Київська, Харківська, Чернігівська, Полтавська, Волинська, Подільська, Катеринославська, Херсонська, Таврійська. *Губернії поділялися на повіти, а повіти – на волості;*

– у 1918-1922 рр. територія УРСР поділялася на **землі**, які мали такі традиційні назви: *Київ з околицями; Древланська земля (центр – м. Коростень); Болоховська земля (Житомир); Азовська земля (Маріуполь); Половецька земля (Бахмут); Волинь (Луцьк); Погір'я (Рівне); Поросся (Біла Церква); Побужжя (Умань); Поділля (Кам'янець); Брацлавіщина (Вінниця); Подністров'я (Могильов); Помор'я (Миколаїв); Одеса з околицями; Низ (Запоріжжя); Січ (Катеринослав); Нове Запоріжжя (Херсон); Донеччина (Слов'янськ); Сіверищина (Стародуб); Чернігівщина; Переяславіщина (Прилуки); Посім'я (Конотоп); Посулля (Ромни); Полтавіщина; Самара (Кременчук); Слобожанщина (Суми); Харків з околицями.* У свою чергу землі поділялися на волості, а волості – на громади;

– у 1922-1930 рр. після створення СРСР в УРСР було створено 9 округів (по аналогії з губерніями у складі Російської імперії), які поділялися на *волості та села;*